

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІНГВІСТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ СХІДНОЇ І СЛОВ'ЯНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ

Кафедра китайської філології

Курсова робота з китайської філології

на тему:

**ЮРИДИЧНА ТЕРМІНОЛОГІЯ В СУЧАСНІЙ КИТАЙСЬКІЙ МОВІ:
ФУНКЦІОНАЛЬНІ АСПЕКТИ**

Студента(ки) групи Пкит 12-20

факультету східної і слов'янської філології

денної/заочної форми навчання Освітньої
програми

Китайська мова і література та переклад,
західноєвропейська мова

Спеціальності 035 Філологія Спеціалізації
035.065 Східні мови

та літератури (переклад включно), перша -
китайська

Пашиної Марії Олексіївної

Науковий керівник:

викл. Сидельнікова О. А.

Національна шкала _____

Кількість балів _____

Оцінка ЄКТС _____

Київ – 2023

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ ЮРИДИЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ	6
1.1 Передумови виникнення юридичної термінології	6
1.2 Юридичне цитування.....	10
1.3 Розвиток китайської юридичної термінології.....	13
Висновки з Розділу 1	18
РОЗДІЛ 2 РОЗБІР ТЕРМІНОЛОГІЙ В ЮРИДИЧНІЙ ЛІНГВІСТИЦІ	19
2.1 Функціональні нюанси китайської юридичної мови.....	19
2.2 Складність перекладу китайської юридичної термінології: ідіоми, метафори та технологічна термінологія	22
2.3 Схожість та відмінність між українською та китайською юридичною лінгвістикою	32
Висновки до Розділу 2	36
ВИСНОВКИ	37
论文摘要	40
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:	41

ВСТУП

Переклад юридичних текстів породжує багато специфічних проблем, на які слід звернути особливу увагу при вивченні перекладознавства. Узагальнено можливості викладання цих конкретних проблем і зроблено деякі пропозиції щодо систематичного розгляду юридичних текстів під час вивчення перекладу. Також аналізується лінгвістична та перекладацька компетентність перекладача під час процесу юридичного перекладу.

Особливістю цієї перекладацької діяльності є відсутність надійних лексикографічних і технічних засобів перекладу та компетентних спеціалістів, з якими перекладач міг би обговорити свої перекладацькі проблеми. Перекладач часто не має навіть загальних перекладних словників і тому залежить від використання паралельних текстів. На основі таких паралельних текстів він змушений чітко складати концептуальні системи відповідних термінологій, тлумачити концептуальний зміст.

Сучасний розвиток взаємовигідних відносин України та КНР у сфері торгівлі та промисловості, виявляє необхідність вивчення сучасної китайської юридичної лінгвістики. Таким чином ця робота є безпосереднім кроком на етапі вивчення як сучасних юридичних термінів, що використовуються в китайській юриспруденції та у вивченні сучасної китайської філології.

Актуальність даної роботи полягає в тому, що зараз ділові відносини між Україною та Китаєм набувають свого розвитку. Адже, на даному етапі торговельно-промислові відносини знаходяться на етапі розвитку, відповідного для правильного складання торгових контрактів та інших юридичних документів, які є необхідними для успішного співробітництва України та КНР. В результаті більш інтенсивних контактів і міцніших відносин між Україною та Китаєм, зростає попит на переклад

юридичних текстів. Це питання не зосереджується виключно на юридично обов'язкових документах, таких як договори, конституційні акти, різноманітні виписки з адміністративних реєстрів або документи, що стосуються навчання, але часто також стосується правових положень, що містяться в національних законах, які застосовуються в контексті різних типів кримінальних проваджень, або в мирових угодах, або служать основою для виникнення нових правових норм в іншій країні.

Мета дослідження полягає у вивченні структурно-семантичних аспектів сучасної китайської юридичної термінології.

Досягнення мети передбачає розв'язання таких **завдань**:

- обґрунтувати теоретичні дослідження в юридичній термінології;
- проаналізувати основні поняття “термінологія”, “юридичне цитування”, “судова лінгвістика”
- схарактеризувати основні особливості юридичної лінгвістики;
- схарактеризувати та типізувати функціональні аспекти юридичної термінології.

Об'єктом дослідження є функціональні аспекти юридичної термінології.

Предмет – функціональні аспекти юридична термінологія в сучасній китайській мові.

Методи дослідження, для досягнення мети дослідження використовувалися Огляд літератури: у тексті подано історичний огляд розвитку лінгвістики та її зв'язок із галуззю права, а також висвітлено проблеми, з якими стикаються перекладачі юридичних питань. Тематичні дослідження: у тексті обговорюється розвиток судової лінгвістики в Китаї та те, як правові реформи вплинули на судову систему. Інтерв'ю: Інтерв'ю можна проводити з судовими лінгвістами або перекладачами з питань права, щоб краще зрозуміти проблеми, з якими вони стикаються, і методи, які вони використовують для подолання цих проблем. Кількісний аналіз: у тексті обговорюється важливість семантики та прагматики в судовій лінгвістиці. Кількісний аналіз можна провести, щоб дослідити, як мова використовується в різних контекстах,

і визначити будь-які закономірності чи тенденції. Порівняльний аналіз: у тексті порівнюється розвиток судової лінгвістики в Китаї з її розвитком в інших країнах. Порівняльний аналіз може бути проведений для виявлення подібностей і відмінностей у правових системах і того, як вони впливають на сферу судової лінгвістики.

Практичне значення цього тексту полягає в тому, що він дає уявлення про роль лінгвістики в правовій системі та висвітлює проблеми, з якими стикаються професіонали в галузі права, орієнтуючись у складнощах юридичної мови. Цей текст пояснює появу судової лінгвістики як галузі, яка застосовує лінгвістику до правової системи. У ньому обговорюється, як лінгвістика, вивчаючи семантику та прагматику, внесла свій внесок у розвиток судової лінгвістики.

Структура. Робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, анотації та списку використаної літератури. Обсяг роботи становить 41 сторінок.

РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ ЮРИДИЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ

1.1 Передумови виникнення юридичної термінології

Еволюцію та розширення термінології можна пояснити різними факторами, пов'язаними з розвитком цивілізації, такими як науково-технічний та економічний прогрес, а також спілкування між експертами. Національний і міжнародний обмін інформацією завжди обумовлював потребу в точних і точних термінах і визначеннях нових явищ, а також у вдосконаленні та збагаченні існуючої термінології. Якщо європейські дослідники виявляли інтерес до термінів ще з 18 століття, термінологія як самостійна галузь дослідження виникла лише в 1970-х роках. У 20-му столітті лінгвістика технічної мови змістила фокус з термінологічних досліджень у 1970-х роках і стала більше цікавитися технічними текстами, тоді як термінологія розвивалася як незалежна дисципліна, яка займається уніфікацією та стандартизацією відповідних термінів. Ця основа була закладена в лекціях і роботах Ойгена Вюстера, зокрема у «Вступі до викладання загальної термінології та термінологічної лексикографії», де термінологію вперше було введено як предмет, що об'єднує лінгвістику, логіку, онтологію, інформатику та емпіричні науки.

Сфера юридичної термінології є однією з найскладніших, але незамінних галузей, яка вимагає специфічних лінгвістичних знань і наукового розуміння теорії. Складна система юридичних термінів існує виключно для роботи експертів, щоб здійснювати грамотні переклади в юриспруденції. (Mellinkoff, D., 1963)

Юридичні тексти, як і інші тексти з гуманітарних наук (філософія, соціологія...), тісно пов'язані з офіційними мовами, якими функціонує відповідна (правова) система. У зв'язку з потоками мігрантів, біженців, торговельною діяльністю та допомогою у розвитку зростає попит на переклади з менш вживаних мов у цій сфері. Однак ми не

можемо очікувати значного зростання кількості авторизованих перекладачів для цих мов. Саме тому необхідно приділити цьому питанню більше уваги під час навчання перекладу. Таким чином, науковий світ може сприяти більш гладкому перебігу адміністративних процедур в державних установах, компаніях і судовій системі. (Kozanecka, P., 2018)

Спеціалізований переклад тексту зобов'язує перекладача бути обізнаним одночасно в кількох областях, це, своєю чергою, і викликає певні труднощі. Юридичний переклад дуже специфічний і пов'язаний з конкретними складнощами - наприклад, неможливий переклад нормативних актів, договорів та проєктів, юридичних висновків та меморандумів, установчих документів юридичних осіб, нотаріальних свідоцтв договорів та інших документів без знання тонкощів використання юридичної термінології певної країни. Особливості взаємодії мови та права здавна становили інтерес для мовознавців та правознавців. Початок діалогу між цими науковими сферами належить до початку ХІХ століття та активно ведеться й у час. (Clarke, C. Clarke, 2022)

Також до основних труднощів перекладу юридичної термінології належать: складання офіційної юридичної документації власною державною мовою кожної окремої країни, наявність мовних навичок носіїв мови, відмінності в лінгвоетнічному характері, виконання додаткових послуг (підтвердження справжності перекладу). Так, характеристика та аналіз деяких лінгвістичних особливостей, заснований на наступних джерелах: Кримінальний Кодекс КНР, Кримінально-процесуальний кодекс КНР, Цивільний Кодекс КНР, Конституція КНР, показали, що переклад юридичної термінології сучасної китайської мови має комплексний характер і має ряд особливостей. В першу черга це структура побудови речення, використання різних типів речень, формулювань тих чи інших аспектів, а також словосполучень для надання змісту законів та правил більш серйозного тону.

Для якісного перекладу юридичних текстів необхідно ґрунтуватися на етнічних, лінгвістичних факторах, а також звертати увагу на близькість змісту оригіналу та перекладу тексту, адже вони є найважливішими аспектами юридичного перекладу. В силу своєї специфіки, цей вид перекладу вимагає спеціалізованої підготовки перекладачів з урахуванням усіх проблемних моментів. Відповідно до вище наведених даних, невіддільною частиною є такі чотири компетенції: мовна компетенція на високому рівні, професійна компетенція, спрямована на знання правової системи вихідної та цільової країни, лінгвістична компетенція, перекладацька компетенція.

Роботи лінгвістів у галузі перекладу та, зокрема, юридичного перекладу, а також проведені дослідження та аналіз Кримінального Кодексу КНР, Кримінально-процесуального Кодексу КНР, Конституції КНР та Цивільного Кодексу стали основою формування характеристики юридичного перекладу. Отже, лінгвістичні особливості перекладу юридичної термінології полягають у наступних характеристиках: точність, однозначність, наявність деяких слів спеціального значення, своєрідна лексична сполучність, стандартизованість побудови тексту, особливість лінгвістичних факторів, використання певних типів речень, термінів, словосполучень, а також ретельний підбір еквівалента у мові перекладу.

Китайська правова система, як і будь-яка правова система, значною мірою покладається на використання мови для передачі та тлумачення закону. Китайська юридична мова, також відома як “法官语言” (мова юриста).

“法官语言” — книга, видана видавництвом Law Press у 2007 році. Автор книги являється Лоуренс М. У цій книзі в основному вивчається мова суддів. Автор переважно використовує теорію трансформаційної генеративної лінгвістики Хомського для обговорення мови суддів, особливо тлумачення законодавства суддями. Це праця, в якій органічно поєднано лінгвістичну теорію та право

тлумачення, це мова, яка використовується в юридичних документах і судових розглядах у Китайській Народній Республіці. Він заснований на офіційній китайській мові мандарин, також відомій як стандартна китайська або путунхуа, але також містить специфічну юридичну термінологію та фрази.

Китайська юридична мова характеризується формальним і точним використанням лексики, граматики та структури речень. Використання юридичної мови в Китаї суворо регулюється урядом, і відхилення від його конвенцій можуть призвести до юридичних санкцій. Це пояснюється тим, що юридична мова має важливе значення для забезпечення точності та ясності юридичних документів і судових розглядів. (Amabulili, 2020)

Юридична мова — це спеціалізована форма мови, яка використовується в юридичних документах і в юридичному дискурсі. У випадку китайської юридичної мови вона характеризується використанням точної та технічної термінології, а також дотриманням певних граматичних структур і конвенцій. Одним з важливих аспектів китайської юридичної мови є використання конкретних термінів і фраз, які мають певне юридичне значення. Наприклад, у китайських юридичних документах термін 法 fǎ зазвичай використовується для позначення закону, тоді як термін 刑 xíng використовується для позначення кримінального права. Крім того, в китайській юридичній термінології використовується багато юридичних афоризмів і прислів'їв, таких як 公所为民 gōngsuǒ wèimín, що перекладається як “дії уряду на благо народу”. Іншим важливим аспектом китайської юридичної мови є використання в ній специфічних граматичних структур і конвенцій. Наприклад, у китайських юридичних документах часто використовуються пасивні конструкції та безособові займенники, такі як 被 bèi і 由 yóu, щоб уникнути покладання відповідальності чи звинувачення. Крім того, китайська юридична мова також використовує ряд юридичних фраз і виразів, таких як 因与 yīnyǔ і 理与 lǐyǔ, які використовуються для зв'язку причинно-

наслідкових зв'язків у правових міркуваннях. Приклади китайської юридичної мови в дії можна знайти в різних юридичних документах, таких як судові рішення, статuti та контракти. (陈公绰, 1998)(立法语言中的法律常用词, 2023)

Особливості юридичної термінології впливають із її унікальної сфери застосування в юридичній мові та її специфічних комунікативних об'єктів і функцій. У цьому контексті важливо проаналізувати як онтологічні, так і соціальні закони, які формують цю мову. Процес стандартизації юридичної термінології передбачає вивчення правової ідеографічної системи китайської цивілізації, сприяючи її спеціалізації та ефективному вираженню. Незважаючи на суб'єктивність і неминучу плутанину юридичних термінів під час еволюції правових систем, надзвичайно важливо протистояти проблемі, ретельно визначати її причини та шукати рішення. У наступних розділах я заглиблюсь у відмінності у визначенні концептуального змісту юридичних термінів у різних правових системах і порівню концептуальні системи юридичної термінології. (立法语言中的法律常用词, 2023)

Однією з ключових характеристик китайської юридичної мови є використання спеціальної лексики та термінів. Наприклад, у контракті використовуються такі юридичні терміни, як: 协议 - hexie угода, 呈报 - chengbao заява і 销售 - xiaoshou продаж. Під час судового розгляду використовуються такі юридичні терміни, як 审判 - shenpan суд, 判决 - ranjue вирок і 代表 - daibiao представник. Крім того, китайська юридична мова також має специфічні структури речень, наприклад використання пасивного стану для позначення юридичної відповідальності.(樊一群, 2014)

1.2 Юридичне цитування

Іншою важливою характеристикою китайської юридичної мови є використання юридичних цитат. Юридичне цитування — це практика посилань на юридичні

джерела, такі як закони, нормативні акти та судові тлумачення в юридичних документах і судових розглядах. Юридична цитата використовується для підтримки юридичних аргументів і забезпечення основи для правових рішень. Прикладом юридичного цитування може бути посилання на “Цивільне законодавство Китайської Народної Республіки” у справі щодо контрактного спору.

Попри свій формальний і точний характер, китайська юридична мова створює певні проблеми. Однією з головних проблем є відсутність послідовності у використанні юридичної мови. Різні регіони та суди можуть використовувати різну юридичну термінологію та фразеологію, що може призвести до плутанини та неправильного тлумачення. Крім того, юридична мова може бути досить складною та важко зрозумілою для неспеціалістів. (Catford, J. C., 1965)

Юридичні переклади займають особливу стилістичну та перекладацьку позицію в професійному перекладі. Від перекладача такого типу тексту очікується оформлення перекладу в стилістично адекватній формі з урахуванням функції цільового тексту в сприйнятливому соціокультурному середовищі. Тому перекладач повинен досконало знати стилістичні особливості цих текстів і вміти використовувати типові текстотвірні елементи обох мов. Зрештою, юридичний переклад — це не лише переформулювання тексту з мови оригіналу на мову перекладу, а й, перш за все, перенесення тексту з однієї правової системи в іншу. Лінгвістична компетенція забезпечує перекладачу знання типових стилістичних особливостей тексту для перекладу. Під час перекладу юридичних текстів йдеться переважно про знання стилістичної традиції цільової мови. У рамках цієї лінгвістичної традиції юридичні тексти класифікуються за так званими типами адміністративних текстів. Адміністративний стиль – це стиль публічного спілкування, який включає різні жанри та види тексту. Ці типи тексту включають документальні жанри, такі як протоколи, офіційні звіти, резолюції та інформативні жанри, такі як списки або реєстри. Зазвичай це стосується письмових текстів, які, як виняток, також викладаються усно, наприклад, обвинувальний висновок або захист.

Залежно від функції тексту, адресатами цих текстів є професіонали, але в багатьох випадках також громадськість, тобто непрофесіонали. Типовими ознаками цих текстів є стереотипне використання мовних засобів, ясність, об'єктивність, лексична та синтаксична жорсткість і, як правило, дуже проста композиція. Загалом, тут ми зустрічаємо різні штучно створені форми дуже різних розмірів. Характерною для цих форм є жорстка структура речення з багатьма конструкціями та перерахуваннями, ймовірно, наслідуванням латини. Усі жанри юридичного стилю є безособовими, оповідач зазвичай є анонімом від першої особи множини, а адресат — від другої особи множини. Юридична термінологія зазвичай виникає шляхом визначення слів із загального словника, так що ці слова більше не вживаються у своєму первинному, лексичному значенні. Метою цих текстів часто є уникнення двозначності та передача інформації якомога чіткіше. До оформлення цих текстів також висуваються чіткі вимоги. Крім того, у деяких випадках форма може впливати на формулювання та використання. Таким чином, перш ніж перекладачі зможуть почати перекладати цей тип тексту, вони повинні вивчити не лише термінологію, а й фіксовані словосполучення, шаблони та структуру тексту, що приймає правові системи. Юридичні тексти є особливо складними з точки зору перекладача, частково через високу концентрацію юридичних термінів і постійних сполучень, які є результатом стилю цих текстів. (Anderson, B. T., 1987)(孔夏, 2022).

Чи є якась граматики, яка характерна для правових документів? Тут ми хотіли б розглянути це з точки зору типів речень, синтаксису та вживання різних частин мови. Китайські речення класифікуються з різних точок зору, однією з яких є класифікація за типом предиката. Він зосереджується на основних частинах мови, що використовуються в присудках, і класифікується на три типи: дієслівні присудкові речення, іменникові присудкові речення та прикметникові присудкові речення. З іншої точки зору, китайські типи речень пояснюються різними конструкціями, такими як речення з головним присудком, речення з двома об'єктами, речення з двома

об'єктами та наявного речення. Підсумовуючи, у правових текстах вживаються лише дієслівні присудкові речення. З іншого боку, деякі синтаксиси використовуються рідко. (Clarke, C. Clarke., 2010)

“Носієм права являється мова, а юридична термінологія є структурним елементом судової мови”(何家弘, 2009). Хоча юридична термінологія є лише невеликою частиною «Сучасного словника китайської мови», це добре структурована система. Судова лінгвістика, як самостійна дисципліна, відносно нова як в Україні, так і в Китаї. У 1960-х роках іноземні юристи та судовий персонал стикалися з численними мовними бар'єрами під час кримінальних розслідувань і судових процесів, що призвело до збільшення попиту серед лінгвістів. Юридичні терміни — це слова або словосполучення, які виражають поняття з правової сфери суспільного життя і мають конкретні визначення в юридичній літературі, наприклад у законодавчих актах, юридичних словниках, науково-правових збірниках. Юридична термінологія становить основу правових знань і є символічною моделлю, представленою у вигляді звуків і букв. Логіко-семантична основа побудови змісту юридичних термінів лежить у поняттях, їх внутрішньому змісті, обсягах і структурі. Категоріальна і таксономічна функції юридичного терміна в номенклатурі визначають його концептуальну сутність, положення і статус.(Kozanecka, P., 2018)

Термін “право” можна схарактеризувати як загальне право, філія (що існує лише у певних юридичних філіях), міжгалузевий (два чи більше юридичних відділів), суміжних з іншими відділами діяльності.(Kozanecka, P., 2018)

1.3 Розвиток китайської юридичної термінології

Розвиток китайської юридичної мови можна простежити до ранніх днів китайської цивілізації, коли правові концепції та принципи були вперше кодифіковані у формі

юридичних текстів. Протягом історії Китаю юридичні тексти писалися різними формами китайської мови, такими як літературна китайська та розмовна китайська. Зі втворенням Китайської Народної Республіки в 1949 році уряд стандартизував використання китайської мандаринової мови як офіційної мови правової системи. Цей процес стандартизації призвів до розробки спеціальної юридичної лексики та фразеології, яка використовується й сьогодні. (Bingham, Z., Xia, X., 2013)

Після правової реформи в кінці династії Цін в 1905 році китайське законодавство ще не сформувало чіткої та професійної системи правового вираження, але його становлення та формування настільки вільні, що вже потребують регулювання. З моменту заснування Китайської Народної Республіки закони та правила також зазнали серйозних змін у процесі модернізації верховенства права. В результаті розвиток китайського законодавства зазнав складного процесу обмежування. Судова система протягом Культурної революції, зазнала значної еволюції з 1978 року, яка триває й сьогодні. У 1978 році Китай увійшов у процес реформ і відкритості. Окрім відродження економіки, правові реформи стають пріоритетом для країни. Однак Ден Сяопін і тодішні лідери діяли за іншими міркуваннями, вони виступали за верховенство закону, яке покликане служити оплотом проти повторення свавілля “правління людини”, пов’язаного з маоїстським періодом. Тоді судова лінгвістика була маловивчена, тому лінгвіст Лю Веймін почав досліджувати юридичну термінологію через судову практику, використовуючи свій досвід у лінгвістиці, він почав проводити дослідження фонетичного аналізу. Він досліджував: інструкцій для присяжних, аналізу дискурсу, клепа, порушення прав на товарний знак, судового тлумачення та інших пов’язаних питань у судовій практиці. У зв’язку з постійним зростанням таких потреб у судовій практиці, дослідження лінгвістів у цій галузі також відповідно зросли. У 1993 році в Бонні, Німеччина, відбулося перше засідання Міжнародної асоціації судової та юридичної лінгвістики, яке ознаменувало статус судової лінгвістики як незалежної дисципліни. Увага до юридичної мови з’явилася на

початку 1980-х років. Особливо з середини та кінця 1990-х років дослідження китайської судової лінгвістики досягли значного прогресу, і її статус незалежної дисципліни поступово закріпився. (Binghan, Z., Xia, X., 2013)(Cao, D., 2021)(Kozanecka, P., 2018)

Побудові правової системи, стає актуальною вже після реформ у Китаї та її “відкриття”, через що партія й уряд почали надавати великого значення соціалістичній демократії, та правовій системі, яка поступово починала вдосконалюватися. Також слід зазначити, що під час практики у юридичних коледжах студенти стикалися з рядом проблем, які були пов’язані з незнанням та не вмінням використовувати судову лінгвістику правильно. Саме такі ключові проблеми лінгвісти зазначають, як рушійні сили для вивчення юридичної лінгвістики.(Cao, D., 2021)(Mellinkoff, D., 1963)

Суто юридична термінологія також створює труднощі для перекладача. Насправді це характеризується парадоксом, який стикається як із законодавцем у законодавчому процесі, так і з суддею-адвокатом-прокурором чи прокурором, коли має бути застосований закон, і, звісно, також із юридичним перекладачем під час перекладу цих текстів. Тут ми маємо на увазі подвійність юридичних термінів, які, з одного боку, часто називають дуже абстрактні, нематеріальні норми та цінності суспільства (наприклад, хороша поведінка, самозахист, нічний відпочинок), а з іншого боку прагнуть до ясності, прозорості, мотивації, щоб вони залишали простір для мінімізації неправильного тлумачення.(Mellinkoff, D., 1963)

Як і англійські, українські та китайські лінгвісти часто говорять про особливе положення “юридичної мови”. Д.Меллінков, пояснює особливе положення юридичної мови серед інших спеціальних мов на основі вступного речення у своїй праці “Мова права”, якв була опублікована в 1964 році написав наступне: “Право — це професія слова”(Mellinkoff, D., 1963). У світі юристів ця фраза стала загальновідомим виразом і, дійсно, треба визнати, що вона влучно відображає

реальність. Вся правова і законодавча система формується виключно мовою. Правова структура підтримки порядку в суспільстві заснована на домовленості, закріпленої в законі, а закони і угоди існують тільки через мову.(爱你一辈子, 2009)

Найважливіша причина, через яку судова лінгвістика стала спеціальністю, полягає в тому, що лінгвісти зосереджуються на вивченні семантики та конкретних лінгвістичних контекстів мов, які лінгвісти та зараз використовують, від фонетики, граматики, лексики тощо. З того часу, як у 19 ст. мовознавство набуло статусу самостійної дисципліни, воно швидко розвивалося, насамперед у вивчення фонетики та фонологію. У міру поглиблення лінгвістичних досліджень вивчення семантики є неминучим. При вивченні семантики можна помітити тісне відношення семантики із середовищем, у якому й використовується мова. Прагматика – це вивчення використання мови у різних контекстах. Розвиток прагматики сприяв міждисциплінарним дослідженням між лінгвістикою та іншими областями, що призвело до виникнення кількох маргінальних областей, пов'язаних із лінгвістикою. Судова лінгвістика - це додаток лінгвістики до галузі права, це нова академічна область, де перетинаються лінгвістика та право. Розвиток судової лінгвістики в зарубіжних країнах відбувається набагато раніше, ніж у Китаї, і відносно зріла теоретична основа та методи дослідження були сформовані раніше. Журнал “Судова лінгвістика - Міжнародний журнал мови та права” (Forensic Linguistics) відзначає утвердження та визнання юридичної лінгвістики як самостійної дисципліни. Це неминуче впливає на становлення та розвиток китайської судової лінгвістики. Створення міжнародної судової лінгвістики привернула увагу та вплинула на участь китайських вчених у країні та за кордоном. Ці вчені не тільки зміцнили контакти та обміни із закордонними дослідницькими колами, а й запровадили закордонні теорії, методи та досягнення у китайську судову лінгвістику.(Kozaneska, P., 2018)

У суспільному житті уніфікація та стандартизація слововживання часто проявляється як автоматична координація, поступовий процес умовності. Юридична

термінологія має міцну стійкість у структурі мови, її структурні компоненти закріплені за своїм положенням, тобто вони не можуть довільно сформуватись або спростовуватись за бажанням лінгвіста, чи юриста, також структура слів не можуть безпідставно змінюватись. Існують дві проблеми, які супроводжують плутанину назв предметів: одна - це розмивання приналежності суб'єкта та позиціювання суб'єкта; інший – плутанина системи понять. Обидва ці питання тісно пов'язані з правовими поняттями, які є основними елементами юридичної дисципліни. Через авторитетність та святість Закону, юридичні терміни мають таку стійку структуру в реченні, через що, вони не можуть бути змінені. За відсутності уніфікованості та стандартизації назв предметів буде неможливо визначити точне віднесення споріднених понять, а це означає, що система правових понять буде виглядати нечіткою та хаотичною. Якщо це слово або словосполучення, вже були використані у юридичних документах та підтверджені як термін, після цього юрист чи лінгвіст, не має право змінювати чи спрощувати їх без юридичних процедур. Ду Цзіньбан у “Юридичній лінгвістиці” вважає, що “юридична мова є функціональним варіантом національної мови, утвореним диференціацією комунікативних функцій, основна стилістичними характеристиками юридичної мови є урочистість та суворість, яка визначається характером юридичної роботи”. (刘要佳, 2008)

Ву Вейпін вважається зачинателем судової лінгвістики, який тривалий час жив за кордоном. Цей вчений представив аудиторії статтю, де описав для Китаю процес створення Асоціації судових лінгвістів, а також дослідницький стан зарубіжної судової лінгвістики. Й відтоді, пан Ву став головним науковцем, який представив Китаю результати досліджень іноземної судової лінгвістики, а також послідовно представив Китаю іноземні методи дослідження судової лінгвістики у формі статей і монографій. Інші вчені, такі як Пан Цзісянь, Ду Цзіньбанг, Лю Веймін тощо, також являються іноземними головними дослідниками судової лінгвістики в Китаї.

Висновки з Розділу 1

Юридичний переклад китайською мовою зовсім не простий. Потрібне глибоке розуміння правових концепцій, а також міцне знання мови. Юридичні терміни дуже складні, і іноді еквівалентів не існує в інших мовах.

“Мова є носієм права, а юридичні терміни є основними елементами юридичної мови.” Тому, в юридичному словнику можна знайти слова та словосполучення. В юридичній термінології слово розділяється на просте та складне слово, але складні слова переважають над простими в кількості. Юридичний термін тут належать мовному позначенню юридичних понять в галузі юриспруденції та включає не тільки загальні поняття, що позначаються цим терміном, але і позначають спеціальне поняття.

Підсумовуючи, китайська юридична мова є унікальним і важливим компонентом китайської правової системи. Використання спеціалізованої лексики, термінів і структур речень є важливим для забезпечення точності та ясності в юридичних документах і судових розглядах. Однак для покращення доступності правової системи необхідно розв'язувати проблеми непослідовності у використанні юридичної мови та труднощі для неспеціалістів у розумінні юридичної мови.

РОЗДІЛ 2 РОЗБІР ТЕРМІНОЛОГІЙ В ЮРИДИЧНІЙ ЛІНГВІСТИЦІ

2.1 Функціональні нюанси китайської юридичної мови

Століттями Китай підтримував правову систему, яка з часом значно еволюціонувала. Китайська мова, яка використовується в правовому контексті, має унікальні особливості, які відрізняють її від інших мов, поширених у регіоні. У цій статті ми розглянемо функціональні нюанси китайської юридичної мови та її практичне застосування.

При вивченні стародавніх юридичних текстів найбільш типовими службовими словами є слова, такі як “以”, “谁”, “皆”, “各”, “其”, “及”, “即”, і “若”. Є також слова, наприклад “但”, “同”, “俱”, “依”, “并” і “从”. Ці слова можуть бути матеріальними або функціональними, і вони використовуються як процедурні вирази в юридичних документах. У стародавніх правових кодексах вони мають чітке юридичне вираження мети. Наприклад, Цянь Дацюнь вважає, що “如之” використовується для опису різниці між кримінальними злочинами в одній статті. Наприклад, Стаття 395 Кодексу передбачає покарання для “лікаря, який призначає ліки, що відрізняються від рецепта, або проводить акупунктуру чи припікання без дозволу”, а в коментарях після неї зазначено, що “покарання однакове для тих, хто продає ліки, що відрізняються від рецепту, або спричиняти тілесні ушкодження, як у попередньому випадку”. Це свідчить про те, що природа двох злочинів однакова, і покарання також однакове, а для порівняння вироків використовується “如之”. У сучасному “корпусі законодавчих текстів” багато високочастотних загальних слів мають подібні та стійкі юридичні вирази, такі як: 遵照 - zūnzhào дотримуватися; 建议 - jiànyì пропозиція, рекомендація; 处以 - chǔyǐ накласти (штраф), відміряти (покарання); 可能 - kěnéng можливо; 可以 -

kěyǐ могли; 应该 - yīnggāi повинен; 应当 - yīngdāng повинен; 不准 - bùzhǔn не дозволено, заборонено; 予以 - yǔyǐ давати, дарувати; 另行 - lìngxíng окремо, по-іншому (立法语言中的法律常用词, 2023).

Наприклад, використання дієслова 建议 - jiànyì пропозиція мало прикладів у тексті Всекитайських зборів народних представників, але воно особливо поширене в адміністративних і відомих законодавчих текстах. Значення цього слова все ще є лінгвістичним, тобто може пропонувати власні ідеї іншим. Однак, з юридичної точки зору, необхідні елементи значення слова “建议” були формалізовані та футуристичні, включаючи автора пропозиції, запропонований матеріал, об’єкт пропозиції та поводження з провалом пропозиції. Наприклад, у Статті 35 зазначено, що якщо аудиторський орган вважає, що фінансові та бухгалтерські надходження та витрати, здійснені суб’єктом аудиту, суперечать положенням про фінансові та бухгалтерські надходження та витрати вище поставленого компетентного відділу, що порушує закони та адміністративні правила, агентство має рекомендувати компетентному відділу виправити це. Якщо компетентний відділ не виправляє це, аудиторська агенція звертається до компетентного органу з проханням розглянути це відповідно до закону (立法语言中的法律常用词, 2023).

У цьому прикладі “аудиторський орган” пропонується як “запропонувати”, “виправлення проблем, які суперечать вищим нормам і законам” пропонується як “питання пропозиції”, “відповідний компетентний орган” пропонується як ціль, і “подання до компетентного органу для судового розгляду” запропоновається як неефективне поводження. Вираз слова “навіювання” відображає його типізацію та шаблонність характеристик. У цьому прикладі слова “пов’язане”, “повинно”, “не повинно бути”, “розглядається відповідно до закону”, “подання” та інші загальноновживані слова подібні до “пропозиції”. Крім того, “пропозиція” має інші фіксовані функції в юридичному вираженні, іноді як додатковий юридичний метод

обробки для притягнення до кримінальної чи цивільної відповідальності, здебільшого виражений у вигляді адміністративних пропозицій. Наприклад, згідно зі Статтею 77 “Закону про комерційні банки Китайської Народної Республіки”, переглянутого 27 грудня 2003 року, якщо комерційний банк має будь-яку з наведених нижче ситуацій, Народний банк Китаю повинен наказати йому внести виправлення та накласти штраф у розмірі не менше 200 000 юанів і не більше 500 000 юанів; якщо обставини є особливо серйозними або він не вносить виправлень після встановленого терміну, Народний банк Китаю може запропонувати Управлінню банківського нагляду та адміністрування при Державній раді наказати банку призупинити діяльність для виправлення або відкликати ліцензію на діяльність; за наявності складу злочину кримінальна відповідальність притягується згідно із законом. Хоча “пропозиція” також може використовуватися як іменник, воно не може стати юридичним терміном. Воно відрізняється від професійного терміну “право пропозиції”, який стосується права громадян пропонувати державним органам чи державним установам думки, пропозиції та плани щодо покращення роботи державних органів та сприяння політичному, економічному, культурному та соціальному розвитку. Державні службовці. “Право на пропозицію” має чіткий юридичний зміст і юридичне посилення, тоді як “пропозиція” — ні (立法语言中的法律常用词, 2023).

Юридичні загальноживані слова можна розділити на загальноживані слова законодавчої мови та загальноживані слова судової мови. Перший зосереджується більше на стилі письмової мови, а саме на формальному та транзакційному стилях, тоді як другий більше зосереджується на стилі розмовної мови та ділових переговорів.

Юридичний переклад є сферою високого попиту та великого інтересу, особливо з огляду на розширення спілкування та обміну між Сходом і Заходом. Однак існує ще багато теоретичних і практичних проблем, пов’язаних з точним і ефективним перекладом юридичної термінології. У цій статті ми обговоримо деякі з найбільш

обговорюваних питань і запропонуємо рішення деяких проблем у цій сфері. (张文显, 2020)

Термінологію можна визначити як спеціальну лексику чи жаргон, що використовується в певній галузі. У таких наукових галузях, як хімія, прикладами термінології є такі терміни, як “хімічне поєднання”, “відновлення”, “розкладання” та “органічна сполука”. Подібним чином юридична наука має власний набір термінів, таких як “делікт”, “відстрочка” та “супутня недбалість”. Ці терміни рідко використовуються в повсякденному словнику і часто мають різні значення в юридичній мові.(立法语言中的法律常用词, 2023)

2.2 Складність перекладу китайської юридичної термінології: ідіоми, метафори та технологічна термінологія

Юридична мова особливо багата на термінологію, що може ускладнити її розуміння пересічній людині. Юристів часто критикують за використання дивної та важкозрозумілої мови. Завдання для юридичних перекладачів полягає в тому, щоб точно передати значення цих термінів з однієї мови на іншу, враховуючи при цьому будь-які культурні чи контекстуальні відмінності.

Китайська юридична мова містить не лише спеціальну термінологію, а й ідіоми та метафори. Однією з поширених ідіом є 大义凛然 dà yì lǐn rán, яка означає “діяти з великою праведністю та справедливістю”. Ця фраза часто використовується в правовому контексті для опису дій суддів або адвокатів, які діють чесно та справедливо. Подібним чином 打破沙锅问到底 dǎ pò shā guō wèn dào dǐ є іншою ідіомою, яка часто використовується для опису ретельного розслідування справи.(Bingham, Z., Xia, X., 2013)

Метафори також є важливою частиною китайської юридичної мови. 公正天平 gōngzhèng tiānpíng, що перекладається як “терези правосуддя” — поширена метафора, яка використовується в правових системах усього світу, включаючи Китай. Він представляє ідею про те, що правосуддя має бути збалансованим і неупередженим, рівномірно зважуючи всі докази та аргументи. Так само 以牙还牙 yǐ yá huán yá, що перекладається як “око за око”, є метафорою, яка зазвичай використовується в правовому контексті для опису поняття покарання за правопорушення. Також не менш важливими є: 关键证据 - guānjiàn zhèngjù димляча зброя — це метафора, яка часто використовується в криміналістиці для позначення переконливих доказів, які підтверджують провину. У Китаї цю метафору можна використовувати для опису ключового доказу в кримінальному розслідуванні. 冰山一角 - bīngshān yǐjiǎo вершина айсберга — це метафора, яку можна використовувати в криміналістиці для позначення видимих доказів у справі, визнаючи, що під поверхнею може бути набагато більше прихованих доказів. Цю метафору також можна використовувати в судових процесах для позначення видимих симптомів більшої проблеми. 大海捞针 - dàhǎi lāozhēn голка в стозі сіна — метафора, яку можна використати для опису труднощів пошуку ключових доказів або інформації у великій кількості даних або документів. Цю метафору можна використовувати як у юридичному, так і в судово-медичному контексті Китаю. 潘多拉魔盒 - pānduōlā móhé – ящик Пандори — це метафора, яку можна використовувати для опису ненавмисних наслідків правового рішення чи дії. У Китаї цю метафору можна використати для опису потенційних наслідків відкриття розслідування щодо впливової особи чи організації. (Bingham, Z., Xia, X., 2013)

На додаток до специфічної термінології та образної мови, китайська юридична мова використовує формальний стиль письма. Юридичні документи в Китаї мають певний формат і використовують офіційну мову для передачі інформації. Наприклад,

юридичні документи можуть включати заголовки та підзаголовки для впорядкування інформації та використання формальних виразів, таких як “тоді як” і “отже”, для передачі юридичної аргументації.(立法语言中的法律常用词, 2023)

Однією з найбільших проблем у перекладі юридичної термінології є відсутність послідовності у використанні термінів. Одне й те саме поняття часто може бути виражено різними способами залежно від контексту. Наприклад, китайський термін 侵权 qīn quán можна перекласти як “порушення прав” або “делікт”, залежно від контексту. Це може призвести до плутанини та непорозумінь у правових документах.

Іншою проблемою є використання ідіоматичних виразів і культурних посилань у юридичній мові. Ці вирази може бути важко точно перекласти, і вони можуть призвести до неправильного тлумачення. Наприклад, англійська фраза “to take the stand” відноситься до свідка, який дає свідчення в суді, але ця ідіома може не існувати в інших мовах.

Щоб подолати ці проблеми, юридичні перекладачі повинні глибоко розуміти юридичні концепції та термінологію як мовою оригіналу, так і мовою перекладу. Вони також повинні знати про будь-які культурні та контекстуальні відмінності, які можуть вплинути на значення термінів.

Китайська юридична мова, як і будь-яка юридична мова, є вузькоспеціалізованою формою мови, яка використовується в юридичних документах і судочинствах. Він має власний набір правил, термінології та конвенцій, які розроблені для чіткого й точного передачі складних правових концепцій.(立法语言中的法律常用词, 2023)

На додаток до точної термінології, китайська юридична мова також використовує низку конвенцій і структур, які розроблені для підвищення ясності та точності. Наприклад, юридичні документи китайською мовою часто починаються з формулювання мети документа, після чого йде розділ з визначеннями, а потім розділ з основними положеннями закону.

Формальність є ключовою рисою китайської юридичної мови, яка відіграє вирішальну роль у її ефективності. Китайські правові документи характеризуються формальним стилем і структурою. Як правило, юридичні документи в Китаї починаються з офіційного привітання, після якого йдуть назва та контрольний номер. Наприклад, документ у цивільній справі може починатися з привітання на кшталт 尊敬的法官 zūn jìng de fǎ guān, що перекладається як “шановний суддя”. Далі вказується назва документа, як-от 民事起诉状 mín shì sù sòng zhuàng, що означає “Документ цивільного судочинства”, а потім контрольний номер, який використовується для відстеження та ідентифікації.

На додаток до своєї формальної структури, китайська юридична мова також використовує дуже формальну мову, включаючи архаїчні або рідковживані ієрогліфи, ідіоматичні вирази та шаблонні фрази. Наприклад, 在下 - zài xià скромне посилання на себе, яке використовується в юридичних документах. (Артикуца Н. В., 2008)

Загалом формальність китайської юридичної мови має вирішальне значення для того, щоб юридичні документи мали відчуття ваги та значущості. Структурований підхід і використання певних мовних умов у китайських юридичних документах допомагають передати важливість документа та гарантують, що його значення є зрозумілим.

Використання архаїчних або рідко вживаних символів є ще одним функціональним аспектом китайської юридичної мови. Це пояснюється тим, що використання цих символів може передати відчуття формальності та традиційності в юридичних документах. Наприклад, символ 乙 уї часто використовується в юридичних документах для позначення другої сторони, а не більш поширений 二 èr.

Іншим прикладом функціональної мови в китайських правових документах є використання 现行 xiànxíng і 进度 jìndù. Ці терміни використовуються для опису поточного стану та прогресу судової справи. “现行” означає поточний стан закону чи

нормативних актів, тоді як “进度” використовується для опису прогресу судової справи через судову систему.(立法语言中的法律常用词, 2023)

Крім того, у китайській юридичній мові також використовується 成语 chéngyǔ, що є ідіоматичними виразами з чотирьох символів із певним значенням. Ці вирази часто використовуються для стислої передачі складних правових понять. Наприклад, фраза 一马当先 - yīmǎ dāngxiān перекладається як “один кінь бере лідерство” і використовується для опису сторони, яка бере ініціативу в судовій справі.

Використання ідіоматичних виразів і метафор є ще одним функціональним аспектом китайської юридичної мови, який служить для спрощення складних правових концепцій і робить їх більш доступними для широкої громадськості. 江山易改, 本性难移 - jiāngshān yìgǎi, běnxìng nányí країна може змінитися, але характер змінитися важко. Цю фразу часто використовують у правовому контексті, щоб припустити, що хоча закони та правила можна змінити, фундаментальну природу людей змінити набагато важче. Іншим прикладом є фраза 以毒攻毒 - yǐdú gōngdú, яка перекладається як “використання отрути для боротьби з отрутою” і використовується для опису ситуації, коли одна шкідлива річ використовується для протидії іншій шкідливій речі. Цю фразу можна використовувати юридичною мовою для позначення ситуації, в якій юридична стратегія використовується для протидії протилежній стратегії. 刑不避罪 - xíngbù bìzuì ця ідіома означає “не можна уникати покарання, вчиняючи інший злочин”. Його можна використовувати в контексті кримінального права, щоб підкреслити, що той, хто вчинив злочин, не повинен намагатися уникнути покарання шляхом вчинення іншого злочину. 贼喊捉贼 - zéi hǎn zhuō zéi ця ідіома означає “зłodій, який кричить “зупиніть зłodія”. Його можна використовувати в контексті криміналістики, щоб описати когось, хто намагається відвести провину або увагу від себе, звинувачуючи когось іншого в неправомірних діях. 借刀杀人 - jièdāo

shārén ця ідіома означає “використання чужого ножа для вбивства”. Його можна використовувати в контексті кримінального права для опису особи, яка наймає іншу особу або маніпулює нею для вчинення злочину від її імені. 倒打一耙 - dǎo dǎ yī pá ця ідіома означає “вдарити когось власною палицею”. Його можна використовувати в контексті юридичної чи судово-медичної науки для опису ситуації, коли хтось неправдиво звинувачує когось іншого в чомусь, у чому він сам винен. 一石二鸟 - yīshí èrniǎo ця ідіома означає “вбити двох зайців одним пострілом”. Його можна використовувати в контексті юридичної чи криміналістичної науки для опису ситуації, коли одна дія чи рішення вирішує дві проблеми або досягає двох цілей одночасно. (Jiao, L., Cornelius C. Kubler, W. Zhang., 2010)

Важливо зазначити, що ідіоми можуть не часто використовуватися в офіційних юридичних чи судово-медичних наукових документах або судових процесах у Китаї, але вони можуть бути корисними в деяких контекстах, щоб передати повідомлення або підкреслити тезу. (Cao, D., 2021)

Китайська юридична мова також використовує низку риторичних засобів, таких як повторення та паралелізм, щоб підкреслити ключові моменти та зробити складні правові концепції більш доступними для юристів. Наприклад, правове положення може повторювати ключову фразу кілька разів, щоб переконатися, що читач повністю розуміє її значення.

Іншим прикладом ідіоми, яка використовується в китайській юридичній мові, є 打草惊蛇 - dǎ cǎo jīng shé, що перекладається як “бити траву, щоб налякати змію”. Ця ідіома часто використовується в контексті розслідувань і кримінальних проваджень для опису акту привернення уваги до потенційного підозрюваного або проблеми занадто рано, тим самим попереджаючи причетних осіб і ускладнюючи збір доказів або забезпечення засудження. Також в китайській юридичній мові використовує ідіоми та метафори для передачі значення. Наприклад, фраза 一手抓防疫，一手抓复

工 - yìshǒu zhuāfáng yì, yì shǒuzhuā fùgōng) зазвичай використовується для опису зусиль уряду збалансувати запобігання пандемії та відновлення роботи. Іншим прикладом ідіоми, яка використовується в юридичних документах, є 不折不扣 - bùzhé bùkòu, що означає “ретельно” або “повністю”. Цю фразу часто вживають, щоб підкреслити повноту чи вичерпність певної дії чи рішення. (Binghan, Z., Xia, X., 2013)

Крім того, китайська юридична мова сповнена юридичного жаргону, і люди часто скаржаться на використання “дивної та складної мови”. Наприклад, термін 不作为 - bù zuòwéi стосується невиконання обов’язків, а 附则 - fùzé стосується додаткових положень, а 公正 - gōngzhèng неупередженості.

Китайська юридична мова часто спирається на використання ідіом і метафор для передачі складних правових концепцій більш доступним і зрозумілим способом. Ці фігури мови вкорінені в китайській культурі та історії, що робить їх особливо ефективними для передачі сенсу. Наприклад, ідіома 青红皂白 - qīng hóng zào bái описує факти справи чи ситуації за допомогою кольорів; “зелений” стосується позитивних аспектів, “червоний” — негативних аспектів, “чорний” — кримінальних аспектів, а “білий” — правових аспектів. (Binghan, Z., Xia, X., 2013)

Ще одна часто вживана ідіома в китайській юридичній мові — 铁证如山 - tiězhèng rúshān, яка описує докази, які є сильними та незаперечними, подібно до залізної гори. Метафори, як і “терези справедливості”, також використовуються в китайській юридичній мові для опису таких понять, як неупередженість. Фраза 公正无私 - gōngzhèng wúsī часто використовується для опису ідеалу неупередженості в правовій системі, де “公正” означає справедливість, а “无私” означає неупередженість. Так само фраза 两袖清风 - liǎngxiù qīngfēng описує суддю, який є непідкупним і неупередженим. (陈公绰, 1998)

Крім ідіом, китайська юридична мова також використовує спеціальну термінологію для забезпечення точності та ясності юридичних документів. Наприклад, термін 赔偿 - péi cháng стосується компенсації збитків або збитків, понесених стороною. Цей термін зазвичай використовується в юридичній мові для опису фінансової компенсації, присудженої потерпілому в цивільному позові.(立法语言中的法律常用词, 2023)

Іншим важливим аспектом китайської юридичної мови є використання мови для досягнення конкретної мети. Наприклад, у юридичних документах може використовуватися пасивний стан, щоб уникнути приписування провини чи відповідальності, або вони можуть використовувати умовну мову, щоб створити гнучкість у застосуванні закону.(刘雯佳, 2008)

Китайська юридична мова відома своїм функціональним використанням технічної термінології, яка відіграє значну роль у складанні та тлумаченні юридичних документів. Ця технічна термінологія є вузькоспеціалізованою та часто походить із стародавніх текстів із конкретними значеннями, які необхідно чітко розуміти, щоб забезпечити правильне складання юридичних документів. Неточне використання технічної термінології може призвести до плутанини та неправильного тлумачення, тому для професіоналів у сфері права в Китаї важливо мати глибоке розуміння юридичних концепцій і термінології.(陈公绰, 1998)

Одним із прикладів технічної термінології в китайській юридичній мові є 仲裁 - zhòng cái, яка стосується арбітражу. Цей термін використовується для опису процесу вирішення спорів поза судовою системою. Іншим прикладом є 公证 - gōng zhèng, що стосується нотаріального засвідчення, процесу, коли нотаріус засвідчує автентичність документа.(Bingham, Z., Xia, X., 2013)

Крім того, юридична мова Китаю часто використовує спеціальну термінологію для опису складних правових концепцій. Наприклад, 诉讼时效 - sù sòng shí xiào стосується

терміну позовної давності в цивільному судочинстві, тобто терміну, протягом якого позивач повинен подати позов. Так само 刑事附带民事诉讼 - xíngshì fùdài mínnshì sùsòng стосується кримінальної справи, яка супроводжується цивільним позовом. Ця термінологія має важливе значення в судових розглядах, щоб забезпечити ясність і точність у спілкуванні між фахівцями з права. Наприклад, “国家保护少数民族的合法的权利和利益，维护和发展各民族的平等、团结、互助关系。” (Стаття 11): “Держава захищає законні права та інтереси етнічних меншин, підтримує та розвиває відносини рівності, єдності та взаємодопомоги між усіма етнічними групами Китаю”. Тут технічна термінологія – “етнічні меншини” та “етнічні групи”.

“国家发展科学技术、教育、文艺、卫生、体育事业，推广科学技术，提高全民族的文化和伦理素质。” (Стаття 15): “Держава сприяє розвитку науки, техніки, освіти і мистецтва, удосконалює соціалістичну культуру і етичні норми”. Тут використовується технічна термінологія “наука” і “технологія”. “中华人民共和国公民有言论、出版、集会、结社、游行、示威的自由。”(Стаття 19): “Громадяни Китайської Народної Республіки користуються свободою слова, друку, зборів, асоціацій, процесій і демонстрацій”. Технічна термінологія, яка тут використовується, це “свобода слова” та “свобода преси”. “中华人民共和国保护外国人在中国境内的合法的权利和利益。”(Стаття 22): “Держава захищає законні права та інтереси іноземних громадян на території Китайської Народної Республіки”. Технічна термінологія, яка тут використовується, – “іноземні громадяни”. “国家鼓励、支持、引导和保护非公有制经济的发展，为非公有制经济的发展创造条件。”(Стаття 43): “Держава заохочує і підтримує розвиток недержавного сектору економіки, створює умови для його зростання”. Використана тут технічна термінологія – “недержавний сектор економіки”.

Враховуючи спеціалізований характер юридичної мови в Китаї, необхідно використовувати відповідну технічну термінологію при складанні юридичних документів. Ця термінологія часто походить із класичних текстів і має певне значення, яке необхідно розуміти, щоб забезпечити точність юридичних документів.

Ці терміни часто використовуються в судових процесах і документах, і дуже важливо розуміти їх значення, щоб належним чином передати правові наслідки справи. Наприклад, 权利 - quánlì стосується законних прав. Останнє часто використовується у справах, що стосуються прав власності, таких як права землекористування та права інтелектуальної власності.(立法语言中的法律常用词, 2023)

На додаток до використання ідіом і метафор, технічна термінологія є життєво важливим аспектом китайської юридичної мови. Юристи повинні мати глибоке розуміння юридичних концепцій і технічної термінології, щоб гарантувати, що юридичні документи складені правильно. Наприклад, 侵权 - qīnquán стосується порушення прав, 诉讼 - sùsòng стосується судового процесу, а 合同 - hétóng стосується контрактів. Правильне використання технічної термінології в юридичних документах гарантує, що передбачуване значення точно передається та запобігає плутанині чи неправильному тлумаченню.(立法语言中的法律常用词, 2023) (Маруніч І. І., 2015)

Загалом використання ідіом, метафор і технічної термінології в китайській юридичній мові служить для спрощення складних юридичних концепцій і гарантує, що юридичні документи складаються точно й ефективно. Ці лінгвістичні інструменти також відображають багатий культурний та історичний контекст китайського суспільства, демонструючи, як мова та культура переплітаються. Таким чином, технічні терміни, ідіоми, метафори та юридичний жаргон є важливими компонентами китайської юридичної мови. Щоб передати точне юридичне значення, необхідно мати глибоке розуміння цих термінів і того, як вони використовуються в різних контекстах.

2.3 Схожість та відмінність між українською та китайською юридичною лінгвістикою

Однією з подібних між українською та китайською юридичними мовами є використання технічної термінології. В українській юридичній мові поширені такі терміни, як “договір” для підряду, “школа” для збитків, “претензія” для позову. Так само як в китайській юридичній мові використовуються такі терміни, як “诉讼” для судового процесу, “合同” для контракту та “财产损” для майнової шкоди або втрати.

Одним із прикладів використання ідіом в українській Конституції є преамбула, в якій сказано, що народ України виражає “незламну волю” до створення демократичної та соціальної держави. Ця фраза використовує метафору чогось непорушного, щоб виразити рішучість українського народу досягти своїх цілей. Навпаки, Конституція Китаю не використовує ідіом у своїй преамбулі, натомість підкреслюючи єдність китайського народу та важливість соціалізму. (Артикуца Н. В., 2008)

Інший приклад використання образної мови в українській юридичній мові можна знайти в Конституційній декларації прав людини. Стаття 32, наприклад, говорить, що кожна людина має право на “гідний рівень життя”. Ця фраза використовує метафору гідності, щоб висловити важливість забезпечення того, щоб люди могли жити з основними потребами та почуттям власної гідності. У Конституції Китаю декларація прав людини також наголошує на важливості основних потреб, таких як їжа, одяг і житло, але не використовує образну мову так само, як українська Конституція. (Юридична термінологія у професійному спілкуванні, 2015).

З точки зору технічної термінології, як українська, так і китайська юридична мова використовують специфічні терміни для передачі правових понять. Наприклад, українська Конституція використовує термін “громадянин” для позначення громадян,

тоді як Конституція Китаю використовує термін 公民 - gōngmín. Обидва терміни передають ідею особи, яку визнають членом певної політичної спільноти і яка, як наслідок, має певні права та обов'язки. Ще один приклад технічної термінології можна знайти в декларації прав людини Конституції України, яка містить термін “свобода думки і слова” (свобода думки і слова) щодо свободи думки та слова. Подібним чином Конституція Китаю містить термін 言论自由 - yánlùn zìyóu для позначення того самого поняття. В обох випадках використання конкретних технічних термінів служить для роз'яснення значення правової концепції, що обговорюється, і для забезпечення спільного розуміння концепції в різних правових контекстах. (立法语言中的法律常用词, 2023)

Українська юридична мова та китайська юридична мова досить різні за багатьма аспектами, зокрема за структурою, лексикою та стилем написання.

Однією з найпомітніших відмінностей між українською юридичною мовою та китайською юридичною мовою є використання термінології. Українська юридична мова має значну кількість термінів, запозичених з латинської та грецької мов, таких як “principle” принцип і “causa” причина. З іншого боку, китайська юридична мова має значну кількість термінів, які були розроблені за допомогою комбінації символів, таких як 证据 - zhèngjù стосується доказів у судовій справі та 律师 - lǜshī звернення до адвоката чи юриста. (立法语言中的法律常用词, 2023) (Артикуца Н. В., 2008)

Ще одна суттєва відмінність — використання ідіом і метафор. У китайській юридичній мові ідіоми та метафори зазвичай використовуються для передачі складних правових концепцій у стислий спосіб, який легко запам'ятовується. Наприклад, 大义凛然 - dà yì lǐn rán діяти з великою праведністю і справедливістю. Ця фраза часто використовується для опису дій суддів або адвокатів, які діють чесно та справедливо та 不折不扣 - bù zhé bù kòu – повністю або повністю. Ця фраза часто використовується в юридичних документах, щоб підкреслити повноту чи всебічність

певної дії чи рішення. Натомість ідіоми та метафори не є загальноповживаними в українській юридичній мові. (法律术语翻译, 2014)

Структура юридичних документів також досить різна в українській та китайській юридичній мові. Українські юридичні документи зазвичай дотримуються традиції римського права, тоді як китайські юридичні документи мають більш чіткий формат. Наприклад, у китайських юридичних документах преамбула є суттєвим елементом, який визначає передумови та контекст правового питання, тоді як в українських юридичних документах преамбула є менш помітною. (关于法律的成语及解释, 2018)

Крім того, українська юридична мова має більш формальний стиль написання, часто використовуючи архаїчну або піднесену мову для передачі правових понять. Навпаки, китайська юридична мова має більш простий і прямий стиль написання, часто використовуючи звичайну мову для передачі правових концепцій. Наприклад, у Конституції України перша стаття звучить так: “Україна є суверенна і незалежна, демократична, соціальна держава”, а у Конституції Китаю — “中华人民共和国是人民民主专政的社会主义国家” (17), що перекладається як, “Китайська Народна Республіка — соціалістична країна з народно-демократичною диктатурою”. (Артикуца Н. В., 2008)

“中华人民共和国是工人阶级领导的、以工农联盟为基础的人民民主专政的社会主义国家。” (17) (Стаття 1) Китайська Народна Республіка — соціалістична держава з народно-демократичною диктатурою, очолюваною робітничим класом і заснованою на союзі робітників і селян. “中华人民共和国实行全民所有制，即土地、森林、草原、水域、矿藏、能源等重要自然资源和企业、事业单位等社会财产，属于全体人民所有。” (17) (Стаття 6) “Китайська Народна Республіка практикує систему суспільної власності, за якою важливі природні ресурси, такі як земля, ліси, луки, водні шляхи, корисні копалини та джерела енергії, а також соціальна власність, як-от підприємства та державні установи, є власністю всього народу. Вся влада в Китайській Народній

Республіці належить народу”. Це речення, яке є першим реченням Конституції Китаю, встановлює принцип народного суверенітету. Він стверджує, що остаточна влада в країні належить народу, а не монарху, правлячій партії чи будь-якій іншій особі чи групі. Цей принцип є основою китайської політичної системи та тісно пов’язаний з ідеєю демократії. Передаючи владу в руки народу, Конституція прагне забезпечити підзвітність уряду перед суспільством і право голосу громадян у процесі прийняття рішень. “中华人民共和国公民的合法的人身自由和不受侵犯的权利，以及其它人权和基本自由，不受侵犯。” (17) (Стаття 37): “Законні права і свободи громадян Китайської Народної Республіки, включаючи свободу особистості, є непорушними. Держава поважає і захищає права людини”. Стаття 37 Конституції Китаю гарантує особисту свободу та основні права громадян. У статті йдеться про те, що “свобода особи громадян Китайської Народної Республіки є недоторканною. Жоден громадянин не може бути заарештований інакше як з дозволу або за рішенням народної прокуратури або за рішенням народного суду, і арешти повинні бути зроблені орган громадської безпеки”. Це означає, що кожен громадянин має право на особисту свободу, яка включає свободу від свавільного арешту чи затримання, і лише законні процедури та установи можуть позбавити людину свободи.

“中华人民共和国最高国家权力机关是全国人民代表大会和地方各级人民代表大会。” (Національний Народний Конгрес, 1982) (Стаття 60) “Вищим органом державної влади Китайської Народної Республіки є Всекитайські збори народних представників і місцеві збори народних представників різних рівнів”. “中华人民共和国主席、副主席由全国人民代表大会选举产生。” (17) (Стаття 79) “Президент і віце-президент Китайської Народної Республіки обираються Всекитайськими зборами народних представників”. Стаття 79 Конституції Китаю встановлює процес виборів президента і віце-президента Китайської Народної Республіки. Відповідно до статті, президент і віце-президент обираються Всекитайськими

зборами народних представників (ВЗНП), які є вищим органом державної влади в Китаї.

Підсумовуючи, Конституція Китаю є документом, який встановлює принципи та рамки політичної та правової систем Китайської Народної Республіки. У ньому підкреслюється принцип народного суверенітету, особистої свободи та основних прав громадян, а також роль Всекитайських зборів народних представників як вищого органу державної влади. Гарантуючи ці права та встановлюючи демократичні процеси для обрання лідерів, Конституція прагне забезпечити чесне та справедливе суспільство для всіх громадян Китаю.

Висновки до Розділу 2

Підсумовуючи, технічна термінологія є життєво важливим аспектом китайської юридичної мови, оскільки вона дає змогу фахівцям у галузі права чітко та зрозуміло

передавати складні юридичні концепції. Використання спеціалізованої термінології в юридичних документах допомагає уникнути плутанини та гарантує точне та ефективне провадження судових процедур. Таким чином, незважаючи на те, що між українською та китайською юридичними мовами існують відмінності у використанні образної мови та технічної термінології, обидві системи поділяють прагнення використовувати точну та зрозумілу мову для передачі правових понять. Розуміючи унікальні особливості кожної системи, можна отримати глибше розуміння правових систем і культур, у яких вони діють. Підсумовуючи, хоча і українська юридична мова, і китайська юридична мова служать одній меті передачі правових концепцій, їхні відмінності в термінології, використанні ідіом і метафор, структурі документів і стилі написання відображають унікальні культурні та мовні аспекти кожної країни. Також ми обговорювали юридичну мову в Китаї, її особливості та виклики, що виникають у процесі перекладу юридичної термінології з китайської на інші мови. Зазначили, що юридична мова містить спеціалізовану термінологію, яка рідко вживається у повсякденному житті та часто має різні значення від загальноживаних слів. Для перекладу цих термінів необхідна точність та врахування контекстуальних та культурних відмінностей. Також вказано на проблему відсутності послідовності в використанні термінів та важкість їх розуміння для пересічної людини. Крім того, зазначено важливість метафор у китайській юридичній мові. Узагальнюючи, наша робота наголошує на складнощях у перекладі юридичної мови та необхідності врахування особливостей китайської юридичної мови для забезпечення точності та ефективності перекладу.

ВИСНОВКИ

У цій статті розглянуто сферу юридичної термінології, яка є складною, але дуже важливою для правової діяльності. Зокрема, наведено труднощі перекладу юридичної термінології, особливості китайської юридичної мови та юридичного цитування. Зазначено, що китайська юридична мова має свої унікальні особливості та вимагає дотримання певних граматичних структур і конвенцій. Також зазначено, що юридичний переклад є важливим елементом спілкування та обміну між країнами.

Точний та ефективний переклад юридичної термінології є сферою високого попиту та великого інтересу, особливо з огляду на розширення спілкування та обміну між різними культурами. Це вимагає розуміння технічної лексики або жаргону, що використовується в певній галузі, наприклад, юриспруденції. Завдання для юридичних перекладачів полягає в тому, щоб точно передати значення цих термінів з однієї мови на іншу, беручи до уваги будь-які культурні чи контекстуальні відмінності. Формальність є ключовою рисою китайської юридичної мови, яка відіграє вирішальну роль у її ефективності, причому юридичні документи в Китаї характеризуються формальним стилем і структурою. Незважаючи на теоретичні та практичні проблеми, пов'язані з юридичним перекладом, можна знайти рішення для забезпечення точного та ефективного передачі правових концепцій різними мовами та культурами.

Ще одним важливим аспектом китайської юридичної мови є використання ієрархії та формалізму. У правовому контексті, важливість точності та формальності мовлення не може бути переоцінена, оскільки від цього залежать розуміння юридичних документів та дотримання правових процедур. Крім того, китайська юридична мова має деякі культурні відмінності, що пов'язані зі специфікою китайської культури та традицій. Наприклад, в Китаї імена людей зазвичай згадуються перед їхніми прізвищами, що може викликати плутанину для незнайомих із китайською культурою, що не використовують такий порядок іменування.

Судова лінгвістика стала спеціалізованою галуззю завдяки зосередженості на семантиці та лінгвістичному контексті. Вивчення семантики розвинулось з появою прагматики та міждисциплінарних досліджень, що призвело до появи судової лінгвістики на перетині лінгвістики та права. Хоча розвиток судової лінгвістики в Китаї є відносно новим порівняно з іншими країнами, значення цієї галузі швидко зростає завдяки правовим реформам і модернізації верховенства права. Подвійність юридичних термінів, які прагнуть до ясності, посиляючись на абстрактні суспільні норми, створює проблеми для перекладачів юридичних прав і потребує регулювання. Оскільки Китай продовжує відкривати свою економіку та модернізувати свою правову систему, галузь судової лінгвістики відіграватиме дедалі важливішу роль у забезпеченні точного спілкування та тлумачення юридичної мови.

У цій роботі ми розглянули характеристики китайської юридичної мови, її проблеми та навели приклади її використання в юридичних документах і судових розглядах.

论文摘要

该论文的主题为“现代汉语法律术语：功能方面”。本学期论文探讨了法医语言学作为将语言学应用于法律领域的专业的发展。它讨论了语义学研究，特别是与语言使用环境相关的语义学研究，是法医语言学的关键方面。论文强调了语用学与语言在各种语境中的使用研究之间的密切关系，以及语言学与其他领域之间的跨学科研究的发展，这导致了与语言学相关的几个边缘领域的出现。

本文还讨论了法律术语的自相矛盾的性质，这些术语通常指的是抽象的社会规范和价值观，但也力求清晰和透明。法律术语的这种双重性给立法者、法官、检察官和法律翻译者带来了困难。本文探讨了自1905年清朝末期以来中国的法律表达方式如何演变，以及清晰和专业的法律表达体系的形成如何成为必要。

本文还考察了中国法律的发展如何经历了中华人民共和国成立以来复杂的局限性过程，以及在法治现代化进程中法律法规的重大变化。文化大革命期间的司法制度自1978年以来经历了重大演变，并延续至今。该文件展示了自1978年以来，法律改革如何成为该政权的优先事项，特别是为了满足开放经济的需要。

总的来说，本文认为法医语言学是一个重要的研究领域，有助于确保法律体系的公正和公平。通过对中国法律表达的演变和中国法律的发展的详细研究，本文提供了对法律从业者面临的挑战以及法庭语言学应对这些挑战的潜力的见解。

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:.

1. Amabulili. (2020). 立法语言中的法律常用词 (大学毕业范文): <https://www.docin.com/p-2495392520.html>
2. Anderson, B. T. (1987). *Language of the Law*. Longman, 172-196.
3. Bingham, Z., Xia, X. (2013). Processing Metaphorical Expressions in Sight Translation, Національний Народний Конгрес, 19820-Національний Народний Конгрес, 19824, 217-220.
4. Cao, D. (2021). Translation as a catalyst in the development of modern chinese legal language. *Sciendo*, 43-56 .
5. Catford, J. C. (1965). *A linguistic Theory of Translation*. OUP, 94-98.
6. China Law Translate
7. Clarke, C. Clarke. (2010). *New Approaches to the Study of Political Order In China, Modern*. George Washington University Law School, 87-99.
8. Clarke, C. Clarke. (2022). Review of Shucheng Wang, *Law as an Instrument: Sources of Chinese Law for Authoritarian Legality*. *Asian Journal of Comparative Law*,, 190-197.
9. French, P.,Coulthard, M. (1994). *Forensic Linguistics: The International Journal of Speech, Language and the Law*. Equinox Publishing Ltd, 27-28.
- 10.Jiao, L., Cornelius C. Kubler, W. Zhang. (2010). *500 Common Chinese Idioms: An Annotated Frequency Dictionary*. Routledge, 276-300.
- 11.Kozanecka, P. (2018). *Chinese Legal Terminology in European and Asian Contexts Analysed on the Example of Freedom of Contract Limits Related to State, Law and Publicity, Studies in Logic, Grammar and Rhetoric*. *Sciendo*, 141- Національний Народний Конгрес, 19822
- 12.Lawrence S. (2010). *The Language of Judges*. University of Chicago Press, 1-5.
- 13.Mellinkoff, D. (1963). *The Language of Law*, *Stanford Law Review*, 767- 773.

14. Quinio, J. (2008). La Chine et le Droit. Service Juridique de l’Ambassade de France en Chine, 15-18.
15. Артикуца Н. В. (2008). Основи вчення про юридичний термін і юридичну термінологію: <https://ekmair.ukma.edu.ua/handle/123456789/2457>
16. Маруніч І. І. (2015). Юридична термінологія у професійному спілкуванні. Права людини, 5-39
17. Національний Народний Конгрес. (1982). 中华人民共和国宪法 / Національний Народний Конгрес, 47-199.
18. 何家堂. (2009). 论法律语言的统一和规范以证据法学为语料. 中国人民大学学报, 72-75.
19. 何家弘. (2009). 论法律语的统一和规范. 中国人民大学学报, 72-76
20. 关于法律的成语及解释 .(2018): https://blog.sina.cn/dpool/blog/s/blog_c0ca57180102xcbj.html
21. 关于法律语言特点的研究 (2022): https://wenku.baidu.com/view/6fa41430084e767f5acfa1c7aa00b52ac79c41.html?_wkts_=Національний Народний Конгрес, 198283146243829
22. 刘要佳. (2008). 法律术语的隐喻认知探析, 78-80.
23. 孔夏 . (2022). 浅谈法律语言中的修辞 : <https://www.wenmi.com/article/pwnuyz045wex.html>
24. 张文显. (2020). 加快构建中国特色法学体系, Національний Народний Конгрес, 1982-30.
25. 樊一群. (2014). 法律术语翻译. 苏州大学, 4-9.
26. 爱你一辈子 . (2009). 法律语言 : https://www.docin.com/touch_new/preview_new.do?id=12802044

27.立法语言中的法律常用词 . (2023):

<http://docba.cn/daxuebiyelunwen/05034550.html>

28.陈公绰. (1998). 英文法律文件的翻译. LET 法律翻译出版社, 10-19.